

1 Cần phát triển hệ sinh thái đổi mới sáng tạo ngành công nghiệp

[Công nghiệp](#) 19:27 | 12/08/2025 [Theo dõi Congthuong.vn trên](#)

[Chia sẻ](#)

Ngoài xây dựng khung pháp lý đặc thù cho mô hình liên kết 3 nhà: Nhà nước - nhà khoa học - doanh nghiệp, cần phát triển hệ sinh thái đổi mới sáng tạo ngành công nghiệp.

TS. Vũ Văn Khoa, Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu Cơ khí (Bộ Công Thương) chia sẻ với phóng viên Báo Công Thương bên lề Hội nghị thúc đẩy hoạt động khoa học, [công nghệ](#), đổi mới sáng tạo và tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật lĩnh vực công nghiệp do Bộ Công Thương tổ chức mới đây.

Động lực chính của tăng trưởng kinh tế

Khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo được coi là động lực then chốt của phát triển công nghiệp. Tuy nhiên, năng lực hấp thụ và đổi mới công nghệ của phần lớn doanh nghiệp công nghiệp còn yếu, đặc biệt là doanh nghiệp nhỏ và vừa. Quan điểm của ông như thế nào về vấn đề này?

TS. Vũ Văn Khoa: Khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo đang ngày càng trở thành động lực chính của tăng trưởng kinh tế và năng lực cạnh tranh quốc gia. Trong lĩnh vực công nghiệp, vai trò này đã được khẳng định rõ nét tại Nghị quyết 57/NQ-TW của Bộ Chính trị, Nghị quyết 193/2025/QH15 của Quốc hội, Nghị quyết số 03/NQ-CP của Chính phủ ban hành Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết số 57-NQ/TW, văn bản số 562/BKHCN-VCL của Bộ Khoa học và Công nghệ hướng dẫn nội dung làm rõ định nghĩa, nội hàm, lượng hóa các khái niệm mới trong Nghị quyết số 57-NQ/TW...

TS. Vũ Văn Khoa, Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu Cơ khí. Ảnh: Quỳnh Nga

Trong những năm gần đây, nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã từng bước nâng cao năng lực công nghệ, áp dụng các tiến bộ khoa học vào sản xuất, chuyển đổi mô hình tăng trưởng từ chiều rộng sang chiều sâu.

Tuy nhiên, chúng ta cũng thẳng thắn nhìn nhận rằng: Hoạt động nghiên cứu, đổi mới công nghệ vẫn còn phân tán, thiếu liên kết hiệu quả giữa các bên; nhiều ngành công nghiệp còn phụ thuộc vào công nghệ nhập khẩu, thiếu chủ động trong thiết kế - chế tạo

- sáng tạo công nghệ lõi. Nguồn lực đầu tư cho khoa học và công nghệ trong công nghiệp còn hạn chế, chưa tương xứng với tiềm năng.

- Một vấn đề cũng đang được quan tâm hiện nay là việc xây dựng các hệ thống tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật. Đây vừa là “hàng rào kỹ thuật”, vừa là “đòn bẩy đổi mới”. Ông nhận định gì về điều đó?

TS. Vũ Văn Khoa: Song hành với hoạt động khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo, hệ thống tiêu chuẩn - quy chuẩn kỹ thuật có vai trò vô cùng quan trọng. Đây không chỉ là công cụ quản lý chất lượng, đảm bảo an toàn, bảo vệ môi trường, mà còn là nền tảng giúp doanh nghiệp tiếp cận thị trường quốc tế, định hướng phát triển công nghệ.

Tuy nhiên, một số lĩnh vực công nghiệp như điện hạt nhân, đường sắt đô thị, đường sắt tốc độ cao, điện gió ngoài khơi hiện còn thiếu hoặc chưa có tiêu chuẩn phù hợp. Điều đó làm cho các chủ đầu tư phải sử dụng tiêu chuẩn của nhà sản xuất hoặc tiêu chuẩn nước ngoài, dẫn đến mỗi dự án lại sử dụng một tiêu chuẩn khác nhau. Điều này thể hiện rất rõ qua 3 dự án đường sắt đô thị Cát Linh - Hà Đông, Nhổn - Ga Hà Nội, Bến Thành - Suối Tiên.

Quá trình xây dựng tiêu chuẩn nhiều khi chậm hơn tốc độ phát triển công nghệ, dẫn đến khoảng cách giữa quy định và thực tiễn. Việc hài hòa tiêu chuẩn trong nước với tiêu chuẩn quốc tế vẫn còn nhiều thách thức.

Liên kết “3 nhà” trong phát triển khoa học công nghệ

- Từ góc độ một nhà khoa học, ông có đề xuất, giải pháp gì thúc đẩy hoạt động khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và xây dựng tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật trong ngành công nghiệp?

TS. Vũ Văn Khoa: Để thúc đẩy hoạt động khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và hệ thống tiêu chuẩn trong công nghiệp, tôi xin đề xuất một số định hướng, giải pháp cụ thể như sau: Thứ nhất, về cơ chế chính sách: Xây dựng khung pháp lý đặc thù cho mô hình liên kết 3 nhà: Nhà nước - nhà khoa học - doanh nghiệp.

Trong đó, đề nghị Bộ Công Thương với vai trò chỉ đạo, điều phối để đẩy mạnh sự hợp tác thực chất và hiệu quả trong hoạt động nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ, đổi mới sáng tạo giữa tổ chức khoa học và công nghệ với doanh nghiệp. Xây dựng và triển khai thí điểm các nhiệm vụ nghiên cứu, chuyển giao và ứng dụng vào sản xuất theo cơ chế đặt hàng, giao trực tiếp.

Khoa học công nghệ được coi là động lực then chốt của phát triển công nghiệp. Ảnh: Quỳnh Nga

Đồng thời, khuyến khích các nhà khoa học tập trung nghiên cứu các bài toán thực tiễn, bài toán lớn gắn với các chương trình kinh tế trọng điểm của quốc gia; khuyến khích doanh nghiệp chủ động đặt hàng nghiên cứu, tham gia vào quá trình chuẩn hóa kỹ thuật và đầu tư R&D.

Mặt khác, tháo gỡ khó khăn, điểm nghẽn trong hoạt động khoa học và công nghệ, trong đó có điểm nghẽn về cơ chế tài chính.

Thực hiện nhiệm vụ, giải pháp tại Nghị quyết 57-NQ/TW nêu: “*Ngân sách chi cho nghiên cứu, phát triển khoa học, công nghệ ưu tiên thực hiện theo cơ chế quỹ, thông qua các quỹ phát triển khoa học và công nghệ*” và Luật Khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo mới được ban hành, đề nghị Bộ Công Thương sớm thành lập Quỹ phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo thuộc Bộ để phù hợp với định hướng quản lý ngân sách khoa học và công nghệ hiện nay, đồng thời hướng dẫn các tổ chức, đơn vị sự nghiệp sử dụng Quỹ phát triển khoa học và công nghệ.

Thứ hai, hỗ trợ xây dựng và áp dụng tiêu chuẩn kỹ thuật tiên tiến. Trong đó, ưu tiên xây dựng tiêu chuẩn quốc gia cho công nghệ mới, công nghệ lõi, sản phẩm chủ lực của ngành công nghiệp, đảm bảo dẫn hướng thị trường và thúc đẩy ứng dụng khoa học và công nghệ tiên tiến. Đẩy mạnh xây dựng tiêu chuẩn quốc gia cho các ngành công nghiệp như điện gió ngoài khơi, điện hạt nhân, đường sắt.

Bên cạnh đó, tham gia sâu hơn vào xây dựng tiêu chuẩn quốc tế, từ đó tạo thuận lợi cho hàng hóa công nghiệp Việt Nam hội nhập thị trường toàn cầu. Thiết lập mạng lưới chuyên gia, hội đồng chuyên gia liên ngành (gồm đại diện doanh nghiệp, nhà khoa học và cơ quan quản lý) để đề xuất, soạn thảo và thẩm định tiêu chuẩn kỹ thuật phù hợp với điều kiện nền kinh tế của Việt Nam.

Thứ ba, phát triển hệ sinh thái đổi mới sáng tạo ngành công nghiệp. Cụ thể, thành lập các trung tâm đổi mới sáng tạo theo ngành/lĩnh vực, tích hợp R&D, kiểm thử công nghệ, hỗ trợ khởi nghiệp; khuyến khích phát triển doanh nghiệp khoa học và công nghệ trong lĩnh vực công nghiệp chế biến - chế tạo, tạo đột phá về năng suất và chất lượng.

Ngoài ra, ứng dụng mạnh mẽ công nghệ số, AI, Big Data trong sản xuất, quản lý chất lượng, truy xuất nguồn gốc và đánh giá tuân thủ tiêu chuẩn; thúc đẩy các mô hình phòng thí nghiệm dùng chung, nền tảng số chia sẻ dữ liệu nghiên cứu - sản xuất, giúp tối ưu nguồn lực và tăng tốc ứng dụng công nghệ; tôn vinh và hỗ trợ các doanh nghiệp khoa học và công nghệ tiêu biểu, đề lan tỏa văn hóa đổi mới trong cộng đồng doanh nghiệp.